

8. Státní rozpočet

Schodek rozpočtu se během roku výrazně prohluboval. Nebývalé silný cenový růst i potřeba řešení přímých dopadů války na Ukrajině vyústily v mimořádné výdaje SR.

V úhrnu za tři letošní čtvrtletí vykázal tuzemský státní rozpočet (SR)¹ výrazný deficit v hodnotě 270,9 mld. korun, který již skoro vystoupal na celoroční úroveň schválenou v původní verzi zákona o rozpočtu². Deficitní hospodaření přetrvávalo čtvrtý rok v řadě, letošní dosažený výsledek byl však oproti loňskému rekordnímu schodku o 55 mld. korun nižší. Stalo se tak díky příznivějšímu hospodaření SR v 1. čtvrtletí, kdy deficit nepřesáhl 60 mld. korun. Tehdy již na rozdíl od počátku loňského roku nebyla vlivem protipandemických restrikcí omezena ekonomická aktivita a citelně tak poklesla potřeba finanční pomoci postiženým podnikům i domácnostem. Během roku 2022 došlo vlivem zvýšeného geopolitického napětí k razantní akceleraci růstu cen energií i paliv. Nárůst cen pak postupně prostoupil celou tuzemskou ekonomikou a nasměroval ji na sestupnou fázi hospodářského cyklu. Tyto vlivy se zatím negativně projeví především na výdajové straně SR – zejména vyššími sociálními transfery (vč. výdajů spojených s uprchlickou vlnou z Ukrajiny), úhradami nákladů na energie, nákladnějším běžným provozem státu či prodražováním plánovaných investic.

Tempo růstu celkového daňového inkasa ve 3. čtvrtletí zvolnilo. Pokles nedaňových a kapitálových příjmů pokračoval.

Celkové příjmy SR se za 1. až 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 8,2 % (resp. 89 mld. korun). Přispělo k tomu znatelné posílení výrazné většiny významných daňových příjmů (primárně DPH a pojistného na sociální zabezpečení). Naproti tomu nedaňové a kapitálové příjmy byly meziročně nižší (o 11,8 %, resp. o 16 mld. korun). Stály za tím hlavně nižší prostředky z rozpočtu EU, jejichž objem nedosáhl ani poloviny letošní celoroční rozpočtové očekávané výše³. Mimo to scházely SR také loňské mimořádné výnosy z aukce rádiových kmitočtů (5,6 mld. korun). Celostátní daňové inkaso (bez pojistného), které letos ve 2. čtvrtletí poprvé výrazněji překonalo odpovídající předpandemickou úroveň (z roku 2019), vzrostlo v úhrnu za tři čtvrtletí meziročně o 15,4 %. Ve 3. kvartálu již však růstové tempo nedosahovalo ani 10 %, přestože inkasu (zejména u nepřímých daní) pomáhal silný růst cen v ekonomice.

Ve skokovém růstu inkasa DPH se promítá zejména silný růst spotřebitelských cen. Opačně začíná stále více působit vliv oslabující spotřeby domácností.

K posílení příjmů SR přispěl v 1. až 3. čtvrtletí nejvíce výběr váhově dominantní daně – DPH, – jenž byl meziročně vyšší o 18,3 %⁴ (resp. 38,3 mld. korun). Ve skokovém nárůstu výběru se zčásti odráží nižší srovnávací základna (vlivem omezení obchodu a služeb v lednu až dubnu loňského roku), zásadně je ale ovlivněn cenovou akcelerací váhově významných položek spotřebního koše. Na druhou stranu se začíná stále více projevovat i dopad postupného útlumu spotřeby domácností. Ve 2. čtvrtletí vybral stát na DPH meziročně o 23 % více, v následujícím kvartálu již jen o necelých 11 % více⁵. Negativně, avšak řádově méně, působilo letos na inkaso i prominutí DPH na vybrané komodity (např. vakcíny, respirátory).

Výběr spotřebních daní rostl mírněji a zaostal za rozpočtovým očekáváním i předpandemickou úrovní.

Ze spotřebních daní (vč. energetických) získal zatím letos SR meziročně o 8,5 % více. Toto inkaso tak zatím jako u jediné váhově významnější daňové položky zcela nenaplnuje rozpočtová očekávání, nepatrně nižší je stále i ve srovnání s 1. až 3. čtvrtletím 2019. K růstu inkasa letos nejvíce pomáhá vyšší výběr daně z tabákových výrobků (+13,1 %, 5,2 mld. korun), podpořený zejména pokračujícím navýšením daňové sazby, z menší části i zrušením protipandemických restrikcí. Výběr spotřebních daní rostl i díky vyšším sazbám odvodů ze starších solárních elektráren. Inkaso klíčové spotřební daně – z minerálních olejů – se od počátku roku zvýšilo jen o 1,8 %, z toho ve 3. čtvrtletí kleslo o 13,7 %. V pozadí stály jak nižší letní spotřeba nafty i benzínu (i vlivem rekordně vysokých cen), tak dopady

¹ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

² Dle zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu, schváleného Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR 10. března 2022, v němž byl celoroční schodek stanoven na 280 mld. korun. Dne 18. října došlo ke schválení novely zákona o státním rozpočtu na rok 2022, jež navýšila očekávaný schodek na 375 mld. korun.

³ Dle zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu, schváleného Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR 10. března 2022.

⁴ Obdobně rostl v 1. až 3. čtvrtletí i celostátní výběr DPH (na úrovni všech veřejných rozpočtů), který tak dosáhl v rámci shodného období roku nejvyššího tempa po roce 2000.

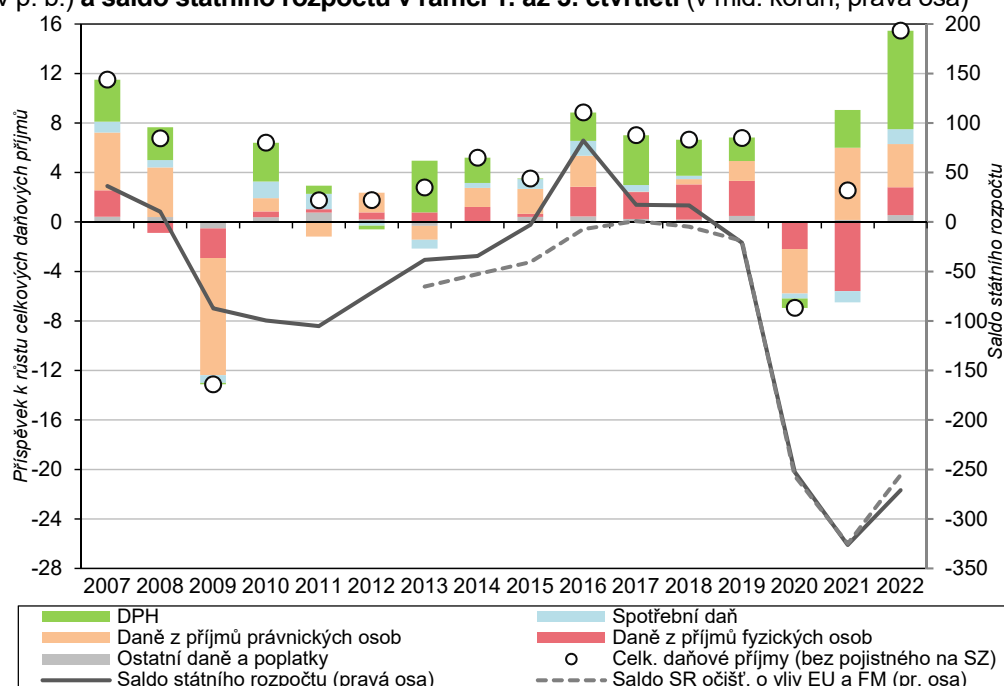
⁵ Na tomto významném zvolnění tempa se mohly podílet i častější výjezdy rezidentů ČR na zahraniční dovolené (ty se letos v létě patrně vrátily k „předpandemickému normálu“), které se negativně odrazilo na tuzemské spotřebě domácností.

snížené sazby daně⁶. Naopak inkaso ostatních (váhově spíše okrajových) spotřebních daní rostlo i v letní turistické sezóně. Výběr daně z piva za tři čtvrtletí meziročně posílil o 7,4 %, přesto za úrovní z roku 2019 stále mírně zaostával. To neplatilo o výběru daně z lihu, jemuž pomohlo hlavně navýšení sazby daně (v roce 2020), ale i letošní mírný růst inkasa (2,9 %).

Inkaso daně z příjmů právnických osob díky vysoké červnové platbě meziročně výrazně vzrostlo.

Příjem SR z korporátní daně letos meziročně svižně vzrostl (+16,4 %), a to především díky vysokému červnovému inkasu (zahrnující čtvrtletní i pololetní zálohy na dani a část úhrady daně za rok 2021). Inkaso za tři čtvrtletí významně předčilo rozpočtové očekávání, neboť již takřka dosáhlo očekávaného celoročního objemu a dokládalo příznivé hospodářské výsledky některých velkých podniků (např. v oblasti energetiky či obchodu). Na výši inkasa měly ovšem vliv i dílčí legislativní úpravy⁷.

Graf č. 16 Příspěvek dílčích příjmů k růstu celostátního daňového inkasa* (meziročně v p. b.) a saldo státního rozpočtu v rámci 1. až 3. čtvrtletí (v mld. korun, pravá osa)

Poznámka: Údaje očištěné o vliv prostředků z EU a Finančních mechanismů jsou k dispozici od roku 2013.

* Zahnuje daňové příjmy bez pojistného na sociální zabezpečení.

Zdroj: MF ČR

Svižný růst výběru daně z příjmů od fyzických osob odrážel rychlé zotavení trhu práce. Vlivem legislativních úprav však výběr citelně zaostával za předpandemickou úrovní.

Z inkasa daně z příjmů od fyzických osob (DPFO) plynulo do SR meziročně o 14,2 % více, což souviselo především s vyšší zaměstnaností a svižným nominálním růstem průměrných mezd v soukromé sféře. Výplata kompenzačního bonusu (na pomoc drobným podnikatelům) sice stále negativně ovlivňovala výběr DPFO, ale v menší míře než vloni (-9,5 mld. korun). Naopak jiné legislativní úpravy (pokračující zvyšování daňové slevy na poplatníka, vyšší daňové zvýhodnění na děti či zrušení stropu na uplatnění daňového bonusu) brzdily u úhrnu letos tempo růstu výběru daně intenzivněji. K růstu inkasa DPFO přispěla nejvíce váhově dominantní daň placená plátcí (za zaměstnance), jejíž výběr meziročně vzrostl o 8,6 %⁸. Dynamičtěji vzrostlo inkaso ostatních příjmových daní od fyzických osob – u daně placené poplatníky (za osoby podávající příznání) díky loňskému hospodářskému oživení i úpravě sazby daně pro vysoké příjmy, u srážkové daně vlivem

⁶ Od 1. června do 30. září 2022 byla dočasně snížena sazba spotřební daně z benzínu a motorové nafty o 1,50 Kč na litr. U nafty bylo toto opatření následně prodlouženo až do konce roku 2023.

⁷ Vysoký meziroční růst inkasa korporátní daně byl částečně ovlivněn loňským posunem lhůty pro zaplacení záloh na dani (na základě individuálních žádostí firem) s negativním dopadem na příjem této daně do SR ve výši 11,7 mld. korun (za 1. až 3. čtvrtletí 2021). Dále šlo také o změnu ve zdanění rezerv pojišťoven.

⁸ Celostátní výběr této daně (104,8 mld. korun) však letos nedosáhl ani úrovně z 1. až 3. čtvrtletí 2016 (107,5 mld.), a to zejména vlivem snížení daňového zatížení práce od roku 2021 (v souvislosti se zrušením tzv. superhrubé mzdy).

růstu úrokových sazeb na vkladech i navýšení počtu osob pracujících formou dohod (související i se zapojením ukrajinských uprchlíků na tuzemský pracovní trh).

Zatímco na počátku roku byly výdaje SR tlumeny rozpočtovým provizoriem, následně došlo k fiskální expanzi související s dopady pádivé inflace i válkou na Ukrajině.

Celkové výdaje SR se za 1. až 3. čtvrtletí meziročně mírně zvýšily (+2,4 %), k čemuž přispěly jak běžné výdaje (+20,3 mld. korun), tak investice (+13,2 mld.). Čerpání výdajů během dosavadní části roku vykazovalo větší nerovnoměrnost. Zatímco v 1. čtvrtletí ho limitoval režim rozpočtového provizoria⁹, v následujícím období vyvstala potřeba mimořádných výdajů souvisejících s válečným konfliktem na Ukrajině (zahraniční pomoc, výdaje na integraci uprchlíků v Česku, krizový management v oblasti státních hmotných rezerv). Vedle toho stimulovaly fiskální expanzi dopady akcelerující inflace v Česku i letního strmého růstu cen energií na světových trzích, které vyústily v potřebu valorizace důchodů i dalších sociálních dávek či zavedení úsporného energetického tarifu na pomoc domácnostem. Tyto výdaje spolu s doznívajícími fiskálními dopady pandemie (zejména v oblasti zdravotnictví) přispěly k tomu, že celkové běžné výdaje SR byly letos ve srovnání s rokem 2019 vyšší o 28 % (z toho v samotném 2. čtvrtletí o 39 %).

Ve vyšších běžných výdajích se letos výrazně promítla trojí valorizace důchodů.

Meziroční růst běžných výdajů byl letos poháněn zejména silícími prostředky na sociální dávky. Ty vzrostly za tři čtvrtletí o 9,6 %, resp. 50 mld. korun (z toho ve 3. kvartálu o 16,9 %). Zásadní roli mělo navýšení výdajů na důchody o 9,2 % – srovnatelným tempem přitom rostly naposledy v krizovém roce 2009. Od ledna do září se letos uskutečnila trojí zákonná valorizace důchodů¹⁰. Počet příjemců důchodů třetím rokem v řadě klesal, v úhrnu byl oproti září 2019 nižší o 1,7 %, hlavně vlivem zvýšené úmrtnosti. Dobrá kondice trhu práce se odrazila v pokračujícím růstu příjmů důchodového pojištění (+6,1 %). Deficit důchodového účtu¹¹ se přesto meziročně citelně prohloubil (na 15,5 mld. korun) a přetrvával již třetím rokem v řadě.

Ostatní sociální dávky rostly také svižně. Souviselo to s pomocí uprchlíkům i s vyšším čerpáním státní sociální podpory.

Na vyšších výdajích SR se letos (na rozdíl od loňského roku) významně podílely i nedůchodové sociální dávky, jež za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o více než desetinu. Zásadní roli zde sehrály vyšší výplaty mimořádné okamžité pomoci zahrnující zejména humanitární dávku uprchlíkům z Ukrajiny (6,7 mld. korun), nárůst objemu příspěvků na péči (+2,7 mld.)¹² a také dávek státní sociální podpory (SSP, +4,7 mld.). Tyto dávky rostly primárně vlivem výplaty jednorázového příspěvku na dítě¹³, přídávku na dítě (díky rozšíření počtu příjemců s nárokem na dávku) a příspěvků na bydlení (vlivem zvýšení nákladů uznatelných pro výplatu). Opačně působil mírný pokles čerpání u váhově dominantní položky SSP – rodičovských příspěvků (-1,8 mld. korun). O řád méně „uspořil“ SR také na dávkách v nezaměstnanosti (v samotném 3. čtvrtletí 2022 ale jejich čerpání již meziročně mírně rostlo, podobně jako u příspěvků na živobytí). Zásadní zlepšení epidemické situace vyústilo v pokles výplaty ošetřovného (-2,6 mld. korun) a nemocenského (-0,7 mld.), oproti 1. až 3. čtvrtletí 2019 ovšem SR vydal na těchto dávkách o čtvrtinu více¹⁴.

Dávky nemocenského pojištění se snížily, přesto stále převyšovaly příjmy z pojistného.

Mimo oblast sociálních dávek přispěly k růstu celkových běžných výdajů nejvíce neinvestiční nákupy státu (+28 %, resp. 13,9 mld. korun), u nichž se projevil vyšší výdaje na posilování státních hmotných rezerv (primárně zemního plynu), úhrada starších nákladů České pošty, rostoucí ceny za spotřebované energie či vyšší potřeba nákupu léků a zdravotnického

Výdaje na neinvestiční nákupy státu výrazně posílily.

⁹ Úhrn měsíčních výdajů ve všech organizačních složkách státu tak mohl dosáhnout maximálně jedné dvanáctiny celkových výdajů SR stanovených dle schváleného zákona o SR z roku 2021. Na počátku roku došlo k omezení možnosti předfinancování některých běžných transferů a zásadně limitováno bylo rovněž použití i dalších zdrojů financování (např. mimorozpočtové zdroje – především nároky z nespořádaných výdajů z minulých let). To vedlo mj. k odkladu zbytných provozních výdajů i investic.

¹⁰ Řádná lednová valorizace znamenala navýšení průměrného starobního důchodu o 5,2 % (805 korun), mimořádná valorizace v červnu analogicky o 6,3 % a v září pak o rovná 4 %. Průměrný měsíční starobní důchod (bez souběhu s ostatními důchody) tak letos v září překročil 18 tis. korun (z toho u mužů se přiblížil hranici 20 tis. korun).

¹¹ Rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR. Ve výdajích nejsou zahrnuty náklady na správu systému důchodového pojištění.

¹² K tomu došlo zejména vlivem zákonného navýšení příspěvku pro postižené osoby ve dvou nejtěžších stupních závislosti.

¹³ Ten je vyplácen letos od srpna (ve výši 5 tis. korun za každé dítě) rodinám se středními a nižšími příjmy s cílem částečně kompenzovat rostoucí ceny energií, potravin a dalších potřeb těmto rodinám.

¹⁴ Výdaje na dávky nemocenského pojištění tak letos za tři čtvrtletí převýšily příjmy plynoucí na nemocenské pojištění o 7 mld. korun. To značilo lepší výsledek než ve shodném období let 2021 (-11,7 mld.) a 2020 (-18,1 mld.). Přebytek v oblasti nemocenského pojištění byl naposledy zaznamenán v roce 2018 (+0,4 mld.).

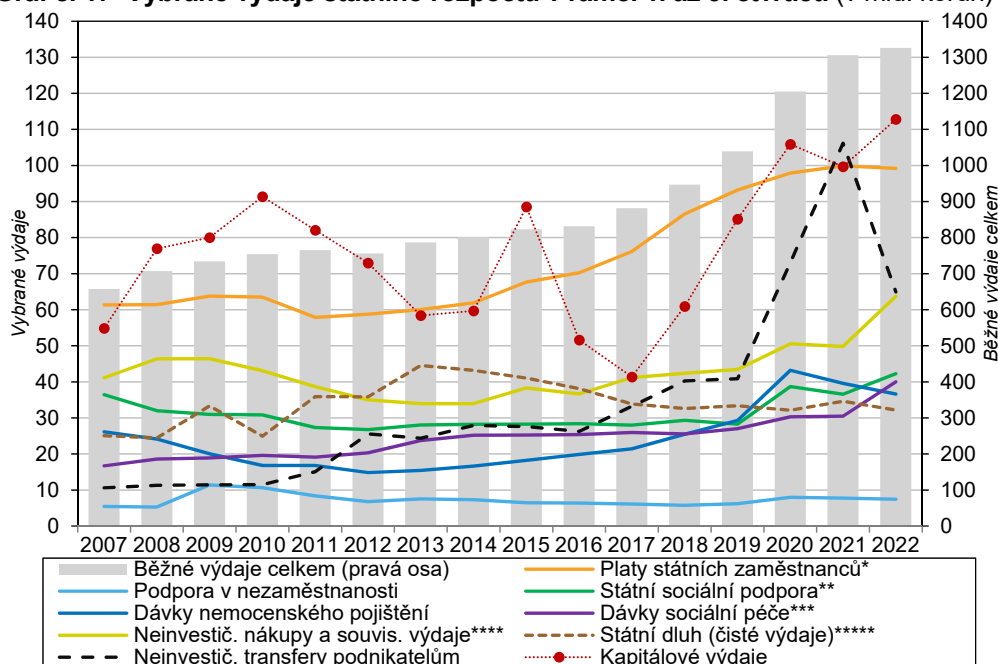
materiálu. SR letos více zatížily i dočasně zvýšené platby za tzv. státní pojištění (+7,2 mld. korun %)¹⁵. Mírněji, ale dlouhodobě rostou i povinné odvody ČR do rozpočtu EU.

Rozpočtově očekávaný propad běžných transferů podnikatelům souvisel s útlumem záchranných programů za pandemie.

Ve směru poklesu běžných výdajů dle očekávání výrazně působily neinvestiční transfery podnikatelům, jež dosáhly za tři čtvrtletí jen 60 % loňské úrovně a propadly o 41 mld. korun. Projevil se zde zásadní útlum záchranných programů pro podniky zasažené dopady pandemie, dílčí vliv měla také redukce zálohových dotací na obnovitelné zdroje energie (-3,8 mld. korun). Opačně působily nové dotace na úspory energie (tzv. energetický tarif, sloužící jako pomoc domácnostem) vyplacené letos v září (17,4 mld. korun). Snížení dotací příspěvkovým organizacím (-6,9 %) lze vysvětlit vyšší loňskou základnou ovlivněnou výplatou mimořádných odměn zdravotníkům. S ústupem pandemie souvisel rovněž pokles dotací neziskovým organizacím (-10,9 %), zejména v oblasti školství a sportu. Snížily se i neinvestiční transfery státním fondům (13,4 %), především vlivem nižší potřeby krytí deficitu Státnímu fondu dopravní infrastruktury. Objemově významné běžné transfery krajům a obcím stagnovaly, neboť mírný růst platových tarifů pedagogů základních a středních škol (+2 %) byl kompenzován snížením prostředků na sociální služby či lůžkovou péči (související s loňskými mimořádnými odměnami). Výdaje na platy v organizačních složkách státu v souladu s rozpočtovým očekáváním druhým rokem v řadě fakticky stagnovaly.

Běžné transfery územním rozpočtům shodně jako výdaje na platy v organizačních složkách státu stagnovaly.

Graf č. 17 Vybrané výdaje státního rozpočtu v rámci 1. až 3. čtvrtletí (v mld. korun)

*Pokrývají výdaje na platy v organizačních složkách státu. Nezahrnují například mzdové výdaje na regionální školství.

Zahrnuje i dávky péčovské péče. *Zahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách. Jsou zde obsaženy i dávky humanitární pomoci poskytnuté občanům Ukrajiny.

****Obsahují zejména výdaje na nákup služeb, materiálu, energií či ostatních služeb (například výdaje na opravy a udržování).

*****Vyjadřuje saldo rozpočtové kapitoly Státní dluh.

Zdroj: MF ČR, MPSV

Svízný růst investic souvisel s výdaji na dopravní infrastrukturu i životní prostředí.

Kapitálové výdaje SR v 1. až 3. čtvrtletí meziročně posílily o významných 13,2 %. Na růstu se zásadně podílely transfery státním fondům (zejména Fondu dopravní infrastruktury [+9,7 mld. korun] a Fondu životního prostředí), vzrostly i investiční nákupy hmotného majetku (+3,4 mld.). Z hlediska zdroje financování přispěly k růstu nejvíce investice na projekty z výhradně národních zdrojů (+10 mld. korun, na rekordních 53,3 mld.), vzrostly ovšem i výdaje na společné projekty ČR a EU (+5,3 mld. korun, na 57,3 mld.). Zejména u nich je však míra plnění (ve vazbě na schválený rozpočet) zatím slabší, což může souviset s režimem rozpočtového provizoria v 1. čtvrtletí 2022, který zvýraznil tradičně pomalejší

Čerpání investic zatím výrazněji zaostávalo za rozpočtovým očekáváním,

¹⁵ Měsíční platby státu se od ledna 2022 zvýšily z 1767 korun na 1967 korun na osobu. Podle později schválené novely zákona o veřejném zdravotním pojištění však došlo od září 2022 k poklesu platby na 1 487 korun.

zejména u společných projektů ČR a EU.

náběh investic na počátku roku. Na konci září bylo dosud čerpáno jen 55 %¹⁶ celoročního očekávaného objemu všech investic ze SR¹⁷. Celkové investice tvořily za tři čtvrtletí necelých 8 % všech výdajů SR, což korespondovalo s dlouhodobým průměrem.

Letošní nárůst státního dluhu se blíží rekordní dynamice z roku 2020. Na rozdíl od předchozích let výústil ve vyšší vnitřní, ale i vnější zadluženost.

Hluboký rozpočtový schodek se promítl do vysoké výpůjční potřeby státu. Státní dluh vystoupal letos na konci září na 2 890,4 mld. korun, když meziročně vzrostl o 23,8 %. Od počátku roku se dluh navýšil o 424,6 mld., což se těšně přiblížilo rekordnímu přírůstku ze shodného období roku 2020. Stát letos za tři čtvrtletí emitoval na domácím trhu korunové dluhopisy (se splatností nad 1 rok) ve výši 390 mld. korun, čímž pokryl veškeré letošní splátky dluhu a předfinancoval významnou část očekávaného rozpočtového schodku za celý rok 2022. Emisní činnost pomocí tohoto nástroje přesto nedosáhla intenzity z let 2020 ani 2021. Stát si letos naopak vypůjčil podstatně více od domácích (emise dluhopisů dosáhla 43 mld. korun) a intenzivněji rovněž využíval krátkodobých dluhových nástrojů (pokladničních poukázek i zápujček na evrovém peněžním trhu). Vlivem toho poprvé od roku 2013 významně vzrostla vnější zadluženost ČR (+55 % meziročně, na 254 mld. korun). Přestože od poloviny loňského roku až do letošního léta docházelo k silnému růstu úrokových sazeb na tuzemských státních dluhopisech, čisté výdaje na obsluhu státního dluhu se meziročně mírně snížily (o 7 %, na 32,2 mld. korun)¹⁸.

Pololetní schodek hospodaření sektoru vládních institucí v ČR se meziročně zmenšil o více než polovinu, přesto zůstal hluboký.

Sektor vládních institucí (VI) v ČR hospodařil v 1. pololetí 2022¹⁹ se schodkem 71,5 mld. korun²⁰. Za deficitem stál nepříznivý vývoj na počátku roku, ve 2. kvartálu bylo saldo nepatrně přebytkové (+0,5 mld. korun), poprvé od 3. čtvrtletí 2019²¹. Pololetní schodek se letos meziročně o 100 mld. snížil. Ke zlepšení hospodaření pomohlo významné posílení celkových příjmů (+12 %). To souviselo se slabší loňskou základnou (vlivem protipandemických restrikcí), pokračujícím hospodářským růstem a navyšování cenové hladiny v ekonomice (které se odrazilo v nárůstu daňových příjmů, zejména DPH – o 22 %). Rostly ovšem všechny příjmové položky, vyjma kapitálových transferů. Tempo růstu celkových výdajů kleslo na nejnižší úroveň za posledních šest let (3 %). Ústup pandemie omezil potřebu mimořádných transferů, což se promítlo v oblasti dotací i výdajů na platy v sektoru VI. Na druhou stranu pádivá inflace vedla k vyšší mezispotřebě, zesílené nákupy plynu k růstu zásob, dále se svižně navýšily také naturální sociální transfery (+14 %) a mírně zrychlil i růst investičních výdajů (a to i na úrovni místních rozpočtů). Místní vládní instituce hospodařily celkově tradičně s přebytkem – ten druhý rok v řadě posílil (na 68,7 mld. korun). Kladného salda dosáhly v 1. pololetí 2022 i zdravotní pojišťovny (10,7 mld. korun), ten se ale meziročně mírně snížil. Nominální konsolidovaný dluh celého sektoru VI čítal na konci letošního 2. čtvrtletí 2 793,7 mld. korun a meziročně vzrostl o 11 % (obdobně jako ve shodném období roku 2021). Míra zadlužení se oproti tomu navýšila vlivem svižného růstu nominálního HDP mírněji – ze 42,6 % HDP na 43,5 %. Tempo růstu míry zadlužení zvolňovalo.

Růst míry zadlužení sektoru vládních institucí v ČR zmínil, převážně ale vlivem svižného růstu cen v ekonomice.

Schodek hospodaření sektoru vládních institucí v EU poklesl šestý kvartál v řadě, a to na nejnižší hodnotu od počátku pandemie.

Pokrizové oživení ekonomiky spolu s výrazným útlumem mimořádných veřejných výdajů spojených s pandemií se postupně odrážejí ve zlepšeném hospodaření sektoru vládních institucí v zemích EU i eurozóny. Deficit hospodaření sektoru VI v Unii se mezikvartálně snížil poště v řadě a v letošním 2. čtvrtletí činil 1,8 % HDP (nejméně od konce roku 2019)²². Relativní schodek byl tak mírně nižší než v Česku (-2,3 % HDP), kde byl trend snižování schodků ve 2. polovině loňského roku dočasně zastaven. Přebytek hospodaření

¹⁶ To bylo nepatrně více než ve stejném období loňského roku. Nicméně v posledních deseti letech se míra celoročního plnění investic na konci září zpravidla pohybovala nad 60 %.

¹⁷ Ten je letos rozpočtován v rekordní výši 204 mld. korun.

¹⁸ Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396). Výdaje na státní dluh v posledních šesti letech fakticky stagnovaly.

¹⁹ Údaje o hospodaření vládních institucí za 3. čtvrtletí 2022 zveřejní ČSÚ 10. ledna 2023, Eurostat následně 23. ledna 2023. Detailnější zhodnocení vývoje za 2. čtvrtletí 2022 je obsaženo v publikaci Analýza sektorových účtů:

<https://www.czso.cz/csu/czso/ci/analiza-ctvrtletnich-sektorovych-uctu-2-ctvrtleti-2022>

²⁰ Údaje o hospodaření sektoru VI v ČR jsou uvedeny bez sezónního očištění.

²¹ Před rokem 2020 byl zpravidla druhý kvartál roku obdobím, kdy v rámci roku dosahovalo hospodaření VI nejpříznivějších výsledků.

²² Údaje o saldu hospodaření sektoru VI v zemích EU vyjádřené po sezónním očištění.

ve 2. čtvrtletí 2022 hlásila třetina států EU – zejména Portugalsko (3,0 % HDP), Nizozemsko a Švédsko (shodně 2,4 %). Na druhou stranu třetinu zemí stále sužoval deficit hlubší než 3 % HDP – ve Španělsku, Francii a Belgii dosahoval okolo 4 % HDP, o moc lépe na tom nebyly ani Maďarsko a Slovensko.

Míra zadlužení v EU se po loňském absolutním vrcholu začala mírně snižovat. Pozitivní posun zaznamenaly téměř všechny členské státy. V Česku ale zadluženost meziročně mírně vzrostla.

Míra zadlužení sektoru VI v EU, která na počátku loňského roku vystoupala na historicky nejvyšší úroveň, činila letos na konci 2. čtvrtletí 86,4 % HDP a meziročně se snížila o 4,1 p. b. (když klesala třetí kvartál v řadě). Největší redukci zaznamenaly některé dlouhodobě vysoce zadlužené státy – Řecko (25 p. b.) a Kypr (14 p. b.), ale také část tradičně fiskálně stabilizovaných zemí (Irsko, Dánsko). Zadluženost se zvýšila pouze ve čtyřech členských státech – v Česku, na Slovensku, v Maďarsku a v Rumunsku (vždy ale došlo jen k mírnému navýšení, maximálně do 1,5 p. b.). Oproti nejnižší úrovni zadlužení z éry předpandemické konjunktury (období 2015 až 2019) byl letos dluh v Unii vyšší o 8,9 p. b., v nejpostiženějších státech (Itálie, Španělsko, Francie) až v rozmezí 16 až 18 p. b. Nadprůměrný nárůst zasáhl i Česko (13,5 p. b.) a dále Slovensko, Maďarsko i Rakousko (shodně okolo 12 p. b.). Naopak lépe než před pandemií na tom byly jen Irsko (o 5,6 p. b.) a též Dánsko se Švédskem (shodně 1,8 p. b.) – obě země si tak upevnily svou pozici mezi nejméně zadluženými ekonomikami Unie. Dosažená míra zadlužení řadila Česko ve 2. čtvrtletí 2022 na osmou nejlepší pozici v EU a v rámci středoevropského regionu byla stále zřetelně nejnižší.

Snížit zadluženost pod úroveň minima z poslední konjunktury zatím zvládly jen Irsko, Švédsko a Dánsko.

